

Tlačová správa

Odborné skupiny Zelenej dohody pre budovy o aktuálnych témach

8.9.2022 Bratislava, 12:00

V dňoch 6. až 8. septembra 2022 sa uskutočnili stretnutia odborných skupín Zelenej dohody pre budovy, Európskeho projektu zameraného na transformáciu smerom ku klimatickej neutralite, ktoré sa venovali niektorým aktuálnym otázkam. Koordinátorom tohto projektu na Slovensku je Zväz stavebných podnikateľov Slovenska. Európska komisia pri zverejnení tohtoročnej prognózy označila práve stavebníctvo za kľúčový sektor pre dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050.

Na to, aby stavebníctvo na Slovensku úspešne zohralo túto úlohu je však nevyhnutné zmeniť celospoločenské priority a priority vlády v oblasti podpory výskumu a vývoja smerom k aplikovanému výskumu a vývoju inovácií v stavebníctve a podpora podnikateľských zámerov musí smerovať hlavne do tohto sektora, aby sa tieto inovácie dostali do praxe. Keďže náklady na bývanie už prekročili únosnú hranicu s negatívnym vplyvom na sociálny zmier a energetická chudoba sa stala významnou hrozbou, zvýšenie produktivity práce v stavebníctve je najvyššou prioritou na normalizovanie stavu smerom k cenovo dostupnému bývaniu. Treba pritom zdôrazniť, že zvýšenie cien stavebných materiálov a výrobkov, ktoré ešte viac akcelerovala ruská agresia na Ukrajine naďalej potrvá. Rusko a Ukrajina sú 2. a 3. najväčší vývozcovia ocele, Ukrajina a Bielorusko zabezpečovali 40% armovacej ocele pre Európu, rastúce ceny energií zdražujú energeticky intenzívne stavebné výrobky (tehly, cement, keramické výrobky atď.). Preto sa úsilie musí zamerať na zvýšenie produktivity práce cez spriemyslenie stavebnej výroby využitím modulárnej výstavby, ktorá už úspešne preniká aj do hĺbkovej obnovy budov, 3D-tlač, robotizáciu, využitím umelej inteligencie a autonómnych systémov. Tieto inovácie sú závislé od implementácie digitálnych technológií v stavebníctve, ktoré na Slovensku výrazne zaostávajú a ohrozujú transformáciu stavebníctva na klimaticky neutrálny sektor.

Rezidenčné a kancelárske budovy zaberajú najväčšiu časť zastavanej plochy v EÚ a ich budúcnosť je v transformácii na budovy s nulovými emisiami a budovy, ktoré sú aktívnymi prvkami energetických sietí. Bude to vyžadovať veľa zmien, vrátane verejného obstarávania, v ktorom najnižšia cena nemôže naďalej byť jediným kritériom a aj technologická neutralita nemôže byť mantrou.

Podľa Pavla Kováčika, prezidenta ZSPS, projekty obnovy budov sú teraz ohrozované aj rastúcou energetickou chudobou. Táto doba preveruje všetky členské štáty EÚ v tom ako nastavili politiku boja proti energetickej chudobe. Podpora by mala byť automatickou činnosťou úradov v zmysle nastavených pravidiel. Podľa Pavla Kováčika krajiny, ktoré doteraz fungujúce pravidlá nemajú, alebo ich nastavili zle (napríklad stotožnením energetickej chudoby s hmotnou núdzou), čelia narastajúcim politickým rozporom, sociálnemu napätiu a demonštráciám zúfalých občanov, ktorí po problémoch s Covidom-19 čelia neudržateľne rastúcim účtom za energie. Zatiaľ čo občania sú kŕmení správami o energetickej kríze, ktorej EÚ čelila v roku 2021, reálna situácia vyústila v ostrý konkurenčný boj uhlíkových energetických komodít, ktoré sa snažia znovu získať svoje postavenie alebo dokonca zarobiť na zmanipulovanom trhu

a na agresii voči Ukrajine. Je tiež načase ukončiť naviazanosť cien elektriny na ceny uhlíkových energetických zdrojov. Podľa princípov EÚ, ceny energie by mali odrážať skutočné náklady na energiu, aby boli koncoví užívatelia viac stimulovaní k šetreniu, a trh s energiou by mal pracovať na pridelovaní energie na činnosti, ktoré vytvárajú najväčšiu pridanú hodnotu. Cena uhlíkových palív a plynu na dnešnom trhu je cenou manipulatívnu a ako sa nedávno vyjadrila Európska komisárka pre energiu Kadri Simon, plyn je navyše zo strany Ruska používaný ako zbraň. V takejto situácii je vyššie spomínaná väzba cien elektriny neobhájiteľná, nakoľko už nezabezpečuje optimálnu alokáciu zdrojov. Bolo načase, že Európska komisia postupne odchádza od tejto energetickej mantry, aj keď zatiaľ len zastropovaním cien plynu. Ďalšie kroky určite prídu a je treba pochváliť odvahu Francúzska a Macronovej vlády, ktorá už dávnejšie zakročila v prípade cien elektriny z neuhlíkových zdrojov.

„Teraz je čas, aby spotrebiteľia ťažili z nízkych nákladov na nízkouhlíkové zdroje energie,“ povedala Ursula von der Leyen, predsedníčka Európskej komisie na tlačovej besede v Bruseli k pripravovaným opatreniam EÚ. Jedným z ďalších navrhovaných opatrení je stanovenie „povinného cieľa“ na obmedzenie spotreby energie počas špičkových hodín, keď sa úloha plynu stáva predimenzovaná a účty za elektrinu narastajú. V tejto súvislosti medzinárodné konzorcium, ktoré obsluhuje vyše 10 miliónov odberateľov elektrickej energie, väčšinou domácnosti v Grécku, Francúzsku, Portugalsku, Slovinsku, Škótsku, Španielsku a Taliansku pripravilo projekt BungEES s podporou financovania z EÚ, ktorý bude pripravovať a testovať smart riešenia na zníženie dopytu (spotreby) počas energetických špičiek, ktoré poháňajú cenu elektriny, s cieľom vyrovnanie spotreby elektriny počas celého dňa. Tieto riešenia sú postavené na kombinácii opatrení energetickej efektívnosti s využitím decentralizovanej výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov, úložísk elektriny, hybridných systémov, elektro-mobility a systémov odozvy dopytu. Projekt pripraví aj zodpovedajúce obchodné modely a súbor zmluvných riešení tak, aby mohli byť tieto riešenia rýchlo uvedené v spomínaných krajinách do praxe. Slovensko je v tomto konzorciu zastúpené Zväzom stavebných podnikateľov Slovenska s cieľom priniesť takéto riešenia aj k nám. Cieľom je spustiť tento projekt ešte v tomto roku, v priebehu jedného až dvoch mesiacov, čiže najneskôr od 1. novembra 2022.

V čase, keď niektoré krajiny EÚ rozbiehajú veľké projekty na využitie obnoviteľných zdrojov energie, iné dávajú týmto zdrojom nízku prioritu, ak vôbec nejakú. Obnoviteľné zdroje energie v tomto ostrom konkurenčnom boji jasne prehrávajú. Ani v doterajších opatreniach sa nenašlo miesto na podporu energetických komunit a projektov zameraných na obnoviteľné zdroje energie, či podporu využitia tepelných čerpadel v bytových domoch.

„Štátna finančná pomoc pre obnovu budov na bývanie na Slovensku v súčasnosti je de facto len pomocou pre bohatých, pretože pri znižovaní reálnych príjmov obyvateľstva len tí bohatší majú zdroje na spolufinancovanie a tak domácnosti, ktoré sú ohrozené alebo už upadli do energetickej chudoby sú takouto pomocou ešte viac znevýhodnené a diskriminované,“ tvrdí Pavol Kováčik.

Preto sa odborníci popri finančných inováciách a nebankových produktoch, ktorým bolo venované ostatné stretnutie okrúhleho stola Zelenej dohody pre budovy, zaoberali aj participatívnym financovaním. Podľa Pavla Kováčika, prezidenta ZSPS, financovanie formou komunitných projektov je vďaka svojim výhodám ideálne pre financovanie projektov pre transformáciu na čistú energiu, dopĺňujúc projekty financované tradičnými bankovými produktami, ktoré sú u nás stále na úrovni 90-tych rokov minulého storočia. Účasť občanov a miestnej samosprávy na projektoch spojených s prechodom na obnoviteľnú energiu už prakticky preukázala značnú pridanú hodnotu vo forme väčšieho akceptovania obnoviteľnej energie obyvateľmi a väčšieho prístupu k dodatočnému súkromnému kapitálu, čo viedlo k väčšiemu výberu pre spotrebiteľov a väčšej účasti občanov v prechode na čistú energiu. Keďže ide o komunitné projekty, občania tak môžu priamo rozhodovať o prioritách týchto projektov, a po ich dokončení sú priamymi užívateľmi výhod s nimi spojených. Participatívne financovanie so sebou prináša mnohé výhody, napríklad možnosť diverzifikácie investícií, atraktivitu z hľadiska zisku a rizika, možnosť mobilizácie investícií vo veľmi krátkom čase a takéto investície nie sú závislé od výkonnosti finančného trhu. Tento spôsob investovania si pre svoju optimálnu funkciu vyžaduje adekvátne legislatívne riešenie

a dohľad nezávislým regulátorom. Takéto financovanie funguje už nejaký čas v niekoľkých krajinách Európskej únie. Občania a farmári v Nemecku vlastnia 42% obnoviteľných zdrojov, ktoré sú často inštalované kolektívne, v Holandsku tento podiel predstavuje až 50%. Vo Francúzsku sa participatívna forma využíva u 36% projektov na využitie obnoviteľných zdrojov, na ktorých sa podieľajú kofinancovaním verejné zdroje. Slovensko by malo čo najskôr začať pracovať na legislatívnych a technických podmienkach takejto formy kolektívneho investovania.

Kontaktné údaje:

Marek Malina
generálny sekretár

Zväz stavebných podnikateľov Slovenska

mobil: +421 948 631 509

e-mail: malina@zsps.sk

web: www.zsps.sk

